УДК 378:811.111

Дробіт Ірина Михайлівна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та технічного перекладу
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна
iradrobit@ukr.net

Рак Наталія Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та технічного перекладу
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна
rovens@i.ua

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВЕБ-РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Анотація У статті проаналізовано педагогічні умови ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема автентичних веб-ресурсів, під час підготовки майбутніх фахівців у сфері перекладу. Розглянуто відповідність, зміст та функціональність веб-ресурсу TED, який містить зразки автентичного усного мовлення робоче середовище для перекладача. Аргументовано, що використання мультимедійних та комунікаційних можливостей цього ресурсу дає змогу безпосередньо залучити студентів до таких аспектів професійної діяльності як переклад і редагування, а також удосконалити рівень володіння мовними навиками.

Ключові слова: автентичний веб-ресурс; інформаційно-комунікаційні технології; професійна підготовка.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Головні завдання та перспективи розвитку у сфері освіти визначено Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти, Національною програмою інформатизації, Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні. Державна політика євроінтеграції України передбачає забезпечення своєчасного, повного та якісного задоволення потреб населення у міжкультурній комунікації та обміні професійним досвідом між провідними країнами Європи та Україною. Інтеграція України в європейську спільноту неможлива без підготовки фахівців зі сфери перекладу з європейських мов, потреба в яких постійно відчутна. Дефіцит фахівців у галузі перекладу природно зумовлений переорієнтацією мовної підготовки на обслуговування міжнародного технічного партнерства.

Необхідність використання сучасних комп'ютерних технологій у підготовці майбутніх перекладачів у ВНЗ, що є принципово новим засобом навчання і могутнім інструментом пізнання, вимагає розвитку нових методів і організаційних форм навчання, серед яких безперечну першість посідають інформаційно-комунікаційні технології.

Сучасні технології – насамперед, інформаційно-комунікаційні, не лише впливають на характер трансформації світової цивілізації, а й викликають масову потребу в самостійному навчанні і постійному підвищенні кваліфікації, у першу чергу, майбутнього перекладача. Переорієнтація навчання в напрямі самостійності одержання знань і навичок володіння іноземною мовою курсантами і студентами за допомогою засобів ІКТ зумовлена тим, що нова парадигма освіти відносить самостійну роботу до однієї з основних форм організації навчального процесу.

© І. М. Дробіт, Н. В. Рак, 2013.

Дедалі більше навчальних закладів створюють віртуальний або веб-освітній простір підтримки навчання, призначений для підвищення якості навчання. Використання досягнень сучасних інформаційних технологій, організація дистанційного керування навчанням і забезпечення веб-доступу до різних захищених освітніх веб-ресурсів, доступ до яких реалізується через Інтернет або локальну комп'ютерну мережу, виводить самостійну роботу курсантів і студентів на нові організаційний і методичний рівні. Віртуальний освітній простір забезпечує навчальний процес освітніми і довідковими веб-матеріалами, освітніми веб-сервісами і веб-режимами, сервісами і службами керування навчанням, електронними об'єктами навчання, методами створення освітніх ресурсів з використанням вибраної, адаптованої до потреб окремого курсу чи групи, методології навчання.

Мета дослідження – проілюструвати ефективність використання автентичних веб-ресурсів у підготовці майбутніх перекладачів. З поставленої мети випливають такі основні завдання: проаналізувати та визначити педагогічні умови ефективності використання автентичних веб-ресурсів у підготовці майбутніх фахівців у сфері технічного перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обслуговуючи різні предметні галузі знань, що мають специфічну термінологічну номенклатуру (суспільно-політичні відносини, різні галузі науки і техніки, адміністративно-господарське управління, дипломатія, військова справа, юриспруденція, фінанси, комерція, публіцистика тощо), переклад вирішує, передусім, інформаційно-комунікативні завдання. На необхідності включення елементів спеціалізації у професійну підготовку перекладачів і спеціалізацію сфери їхньої діяльності наголошують Є. Бесєдіна, Н. Іваницька, В. Комиссаров, В. Радчук, Л. Черноватий та інші дослідники. Спеціалізовані професійно-освітні програми підготовки перекладачів ефективно функціонують у системі освіти США та інших країн світу. Зокрема, досвід США презентує оптимальність співіснування освітньо-професійних програм як загальнопрофільної, так і вузькопрофільної орієнтації. Навчання за загальнопрофільними програмами зорієнтоване на формування вмінь і навичок перекладу текстів різних стилів та жанрів (художньої літератури, наукових і технічних документів, юридичної та медичної літератури, публіцистики тощо).

Розуміючи певні переваги підготовки багатопрофільних перекладачів (наприклад, широка сфера працевлаштування), ми переконані, що така "універсальність" підходу не забезпечує всього комплексу знань, умінь та навичок (професійної компетенції) фахівця і в подальшому зумовлює необхідність додаткового вивчення специфіки перекладацької діяльності у тій чи іншій галузі. Саме тому підтримуємо ідеї спеціалізації перекладацької освіти. Для вітчизняної системи освіти вважаємо за доцільне існування як загальнопрофільних, так і спеціалізованих освітньо-професійних перекладацьких програм, які б уможливили розвиток професійних якостей майбутніх фахівців з урахуванням специфіки окремих галузей людської діяльності.

Аналіз чинників, що знижують якість професійної підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах України, здійснено В. Радчуком та Є. Бесєдіною. Дослідниками визначено низку негативних факторів перекладацької освіти в Україні, а саме: низький рівень професійної спрямованості викладання соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов; недосконаліть освітніх програм, оскільки в них не завжди враховано потреби студентів-перекладачів щодо загальної освіти і професійної підготовки, їхні індивідуальні можливості, а також недостатня відповідність програм новим вимогам ринку перекладацьких послуг; відсутність необхідної матеріально-технічної бази; застарілі методи і форми навчально-виховного процесу (інформаційний підхід, монологічний спосіб дидактичної взаємодії, недостатність пошукових і проблемних ситуацій професійної спрямованості), відсутність стимулювання

пізнавального і професійного інтересу студентів-перекладачів; відсутність нових освітніх технологій і активних способів організації виробничої практики, зокрема в перекладацьких бюро та агенціях; відсутність необхідних умов для забезпечення академічної мобільності студентів-перекладачів; непогодженість системи освіти майбутніх перекладачів з потенційними роботодавцями та з ринком праці [1; 4].

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виклад основного матеріалу. Ситуацію може змінити активне використання ІКТ у процесі навчання. Викладач має бути готовий допомагати і скеровувати роботу студентів. Можна сказати, що праця з ІКТ, зокрема в мережі INTERNET, висуває вищі вимоги до професійної підготовки й особистісних якостей викладача. Сучасні експерти інформаційних технологій, провівши низку експериментів, виявили, що, якщо матеріал був звуковим, то людина запам'ятовувала близько 1/4 обсягу, якщо інформація була представлена візуально – близько 1/3. При комбінуванні дії (зорового і слухового) запам'ятовування підвищувалося до половини, а якщо людина залучалася до активних дій в процесі вивчення, то засвоюваність матеріалу підвищувалася до 75 % [5]. Комбінація різних способів подання матеріалу і комплексний розвиток мовних навиків можливий за використання веб-ресурсів, які можна застосовувати в аудиторній і позааудиторній роботі.

Приєднуємося до думки Н. Іваницької, що використання сучасних інформаційних технологій у формуванні перекладацької компетенції дає змогу розв'язувати такі завдання навчального процесу: активізації навчальної діяльності студента, реалізації індивідуального навчання, економії навчального часу, контрольованості результатів, використання кращого світового педагогічного досвіду, створення умов для практичного застосування знань і навичок [2]. Інформаційні технології допомагають ефективно реалізовувати такі дидактичні принципи лінгвістичної освіти, як науковість, доступність, наочність, автономність.

Автентичні веб-ресурси – це інформаційні ресурси іноземною мовою доступні в мережі World Wide Web (Всесвітня павутина). Вони надають унікальну можливість тим, хто вивчає іноземну мову, користуватися неадаптованим мовним матеріалом (текстами та аудіо- і відеоматеріалами), спілкуватися з носіями мови, тобто створюють унікальне інформаційне мовне середовище, максимально наближене до реального. Використовуючи інформаційні ресурси мережі INTERNET, інтегруючи їх у навчальний процес ВНЗ, можна ефективніше розв'язувати цілу низку дидактичних завдань: формувати вміння й навички читання, використовуючи безпосередньо автентичні матеріали різного рівня складності; вдосконалювати вміння аудіювання на автентичних звукових текстах, як під керівництвом викладача, так і самостійно; удосконалювати вміння письма; поповнювати словниковий запас лексикою сучасної іноземної мови; знайомитися з лінгвокраїнознавчою і соціокультурною інформацією; формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності студентів.

Розглянемо загальні принципи роботи з веб-ресурсами. Ґевін Дадні (Gavin Dudeney) і Нікі Хокбі (Nicky Hockby), консультанти з дистанційного та on-line навчання у вищій школі, автори книжки "Як навчити англійської мови за допомогою технологій" дають низку методичних рекомендацій щодо застосування ІКТ у вивченні англійської мови. Вони наголошують, що перед використанням того чи іншого веб-ресурсу викладач мусить заздалегідь перевірити його на відповідність до тематики занять, а також до рівня мовних навиків студентів. Не менш важливою є змістова і технічна відповідність веб-ресурсу. Аспекти, які допомагають оцінити відповідність веб-ресурсу за Ґ. Дадні і Н. Хокбі: точність у викладі матеріалу, новизна інформації,

зміст і функціональність [6].

Прикладом ефективного використання ІКТ в підготовці перекладачів може стати робота із сайтом http://www.ted.com, який повністю відповідає вищенаведеним критеріям. TED – це неприбуткова організація, гаслом якої є «поширення важливих ідей» (ideas worth spreading). Вона розпочала свою діяльність 1984 року як міждисциплінарна конференція, метою якої було об'єднати спеціалістів з трьох різних сфер (технологія – technology, розваги – entertainment, дизайн – design), від цього й походить абревіатура TED. Щорічно відбувається дві міжнародні TED конференції, офіційною мовою яких є англійська. Ці конференції об'єднують доповідачів зі всього світу, які доносять свої ідеї упродовж промови, що триває не більше 18 хвилин. У рамках конференцій є окремі проекти, серед яких інтерв'ю, конкурси, програми, а також проект відкритого перекладу (TED Open Translation Project). Промови доступні безкоштовно для світової громади за адресою веб-ресурсу англійською мовою, вони також супроводжуються перекладом у формі субтитрів і інтерактивних стенограм (interactive transcripts). Станом на січень 2013 року веб-ресурс налічує 1351 промову. Кожного тижня архів промов поновлюється, а, отже, поновлюється й база перекладів.

Пошук інформації відбувається за тематичними тегами, які згруповані в алфавітному порядку. Всього сайт містить 301 тег. Можна також вести пошук за ключовими словами або за рубриками: Talks (доповіді), TED Conferences (конференції), TED Conversations (дискусії), Speakers (доповідачі), TEDx Events (події), TED Community (спільнота), TED Blog (блоги), Playlists (списки відтворення), TED Prize (нагороди), TED-Ed (оголошення), TED Initiatives (ініціативи), TED Fellows (дійсні члени), та Translations (переклади). Усі матеріали можна безкоштовно завантажувати, а також поширювати через електронні засоби комунікації, соціальні мережі. Веб-ресурс було створено у квітні 2007 року. Аудиторія ресурсу налічує мільйони користувачів по всьому світі. Згідно з даними сайту станом на листопад 2012 року сумарний перегляд промов TED становить більше мільярда.

На цей час у роботі проекту залучено 8688 перекладачів, які перекладають на 97 мов світу, у тому числі й на українську. На сьогодні здійснено 569 перекладів на українську мову. Адміністрація веб-ресурсу регулярно оновлює інформацію про опубліковані переклади і ті, які перебувають у процесі підготовки до публікації. Вимоги до професійного рівня перекладачів розміщено на сторінці під рубрикою «як стати перекладачем TED» (Becoming a TED translator). Варто зазначити, що менеджери проекту відкритого перекладу не ставлять конкретних вимог щодо професійної кваліфікації перекладача (тобто наявності диплому чи сертифікату), однак обумовлюють, що перекладач повинен вільно володіти двома мовами (мовою оригіналу, тобто англійською, і мовою перекладу, у нашому випадку – українською). Перед перекладачем ставлять завдання якомога ретельніше передавати не лише зміст промови, але і стиль мовлення доповідача. На переклад промови надається місяць часу. Часткові переклади не розглядаються, приймаються лише повні переклади. Для забезпечення якісного перекладу однією з вимог ресурсу є рецензування. Перекладачі можуть працювати спільно в парі або ж другий перекладач рецензує роботу свого колеги. Будь-які правки рецензента вносяться зі згоди перекладача.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, ми маємо справу з віртуальним середовищем, яке щонайкраще відображає роботу перекладача: підготовку перекладу, рецензування, публікацію, обговорення колегами і реакцію аудиторії. З матеріалами веб-ресурсу можна працювати двома способами: використовувати матеріали для аудиторної роботи (автентичний мовний

матеріал і переклад), а також стимулювати студентів для самостійної роботи. Важливо, що успішність виконання завдання впливає не лише на оцінку знань викладачем, але й на перші кроки в професійному визнанні.

Ефективне вивчення іноземної мови перекладачем передбачає насамперед усвідомлення сфери професійної діяльності. Веб-ресурс http://www.ted.com дає змогу курсантам і студентам ознайомитися зі зразками автентичного мовлення, з актуальними питаннями та проблемами в різних галузях знання і водночас залучитися до процесу їхнього обговорення, а найголовніше – перекладу.

Використовуючи цей веб-ресурс, викладач виступає не в ролі розповсюджувача інформації (як це традиційно прийнято під час лекцій чи семінарських занять), а в ролі консультанта, порадника, іноді навіть колеги студента (якщо сам перекладає для цього веб-ресурсу). Це сприяє мотивації до навчання: студенти активно беруть участь у процесі навчання, привчаються мислити та працювати самостійно, аргументувати свою точку зору, моделювати реальні професійні ситуації. Зважаючи на зміст та інформативність, наявність фактичного матеріалу з різних галузей знань, що впливає на мотивацію подальшої (самостійної) діяльності студентів, доступність та популярність, можна рекомендувати використання цього веб-ресурсу для підготовки фахівців у галузі перекладу.

Аналіз педагогічних досліджень українських і зарубіжних науковців показав, що проблеми професійної підготовки перекладачів залишаються актуальними на сучасному етапі розвитку освіти України. Науковці ставлять за мету вдосконалення освітніх програм підготовки фахівців у галузі перекладу з урахуванням динаміки тенденцій ринку перекладацьких послуг, потреб та індивідуальних можливостей студентів, стандартів якості освітніх послуг на європейському і світовому рівнях. Активізація процесу впровадження ІКТ у систему підготовки перекладачів у закладах вищої освіти необхідна для підвищення рівня професійної компетенції фахівців незалежно від сфери їхньої майбутньої перекладацької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бесєдіна Є. В. Концептуальна модель професійної підготовки конкурентоспроможних перекладачів в умовах диверсифікації вищої освіти [Електронний ресурс] / Є. В. Бесєдіна. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009_3/files/ped_2009_03_07_Besedina.pdf.
2. Іваницька Н. Б. Формування перекладацької компетенції в аспекті використання новітніх інформаційних технологій [Електронний ресурс] / Н. Б. Іваницька // Електронне наукове видання матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції "Гуманізм та освіта". – Вінниця, 2006. – Режим доступу : http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2006/txt/06inbnit.php.
3. Комисаров В. Н. Современное переводоведение : учебное пособие / Комисаров В. Н. – М.: ЭТС, 2001. – 424 с.
4. Радчук В. Д. Функції перекладу / Радчук В. Д. // Всесвіт. – 2006. – № 1–12. – С. 149–159.
5. Черноватий Л. М. Переклад англомовної технічної літератури : навчальний посібник / Черноватий Л. М., Карабан В. І. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 296 с.
6. Dudeney G. How to… Teach English with Technology // Gavin Dudeney, Nicky Hockby. – Pearson, Longman, 2007. – 192 p.

Матеріал надійшов до редакції 24.02.2013 р.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АУТЕНТИЧНЫХ ВЕБ-СТРАНИЦ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ПЕРЕВОДЧИКОВ

Дробит Ирина Михайловна
кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков и технического перевода
Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, г. Львов, Украина
iradrobit@ukr.net

Рак Наталия Владимировна
кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков и технического перевода
Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, г. Львов, Украина
rovens@i.ua

Аннотация. В статье анализируются педагогические условия эффективности использования информационно-коммуникационных технологий, в частности аутентичных веб-ресурсов, во время подготовки будущих специалистов в области перевода. Рассматривается соответствие, содержание и функциональность веб-ресурса TED, который содержит образцы аутентичной устной речи, а также рабочую среду для переводчика. Аргументировано, что использование мультимедийных и коммуникационных возможностей этого ресурса дает возможность непосредственно привлекать студентов к таким аспектам профессиональной деятельности как перевод и редактирование, а также усовершенствовать уровень владения речевыми навыками.

Ключевые слова: аутентичный веб-ресурс; информационно-коммуникационные технологии; профессиональная подготовка.

EFFICIENCY OF THE USE OF AUTHENTIC WEB-RESOURCES IN TRANSLATORS TRAINING

Iryna M. Drobit
PhD, senior lecturer, Department of Foreign Languages and Technical Translation
Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine
iradrobit@ukr.net

Nataliia V. Rak
PhD, senior lecturer, Department of Foreign Languages and Technical Translation
Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine
rovens@i.ua

Resume The article deals with pedagogical assumptions and efficiency of the use of Information and Communication Technologies, especially authentic web-resources, while teaching language for specific purposes (translators and interpreters). Accuracy, content, and functionality of web-resource TED, which contains examples of authentic speech in English, have been outlined. It has been demonstrated that usage of multimedia and communication facilities of the TED web-resource provides favourable opportunity to involve students in such professional activities as translation and proofreading, and also to improve the level of their language skills.

Key words: authentic web-resource; information and communication technologies; professional training.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Besedina Ye.V. Conceptual model of training competitive translators in diversification of higher education. [online]. – Available from : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009_3/files/ped_2009_03_07_Besedina.pdf. (in Ukrainian)
2. Ivanytska N. B. Forming of translating ability by using state-of-the-art informational technology [online]. – Available from: http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2006/txt/06inbnit.php. (in Ukrainian)
3. Komisarov V. N. Contemporary Translation: Tutorial / Komisarov V. N. – M. : ETS, 2001. – 424 p. (in Ukrainian)
4. Radchuk V. D. Functions of translation / Radchuk V. D. // Universe. – 2006. – № 11–12. – P. 149–159. (in Ukrainian)
5. Chernovatyi L. M. Translation of technical literature: Tutopial / Chernovatyi L. M. – Vinnytsay : New Book, 2006. – 296 p. (in Ukrainian)
6. Dudeney G. How to… Teach English with Technology // Gavin Dudeney, Nicky Hockby. – Pearson, Longman, 2007. – 192 p. (in English)